

**ΑΝΤΩΝΗΣ ΚΟΝΤΗΣ**  
Επ. Καθηγητής Πανεπιστημίου Αθηνών

## **ΟΔΗΓΙΕΣ ΣΥΓΓΡΑΦΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΩΝ ΕΡΓΑΣΙΩΝ**

Το κείμενο αυτό έχει στόχο να βοηθήσει τους φοιτητές στην εκπόνηση γραπτών σεμιναριακών ή προπτυχιακών εργασιών.

### **A. Στόχοι των εργασιών** αυτών είναι βασικά

- η εμπέδωση της ύλης και
- η ανάπτυξη της κριτικής και της συνθετικής σκέψης του φοιτητή.

### **B. Κατανόηση και απάντηση του θέματος**

Διαβάστε με προσοχή τον τίτλο (ή την εκφώνηση) του θέματος και σκεφθείτε για τις απαντήσεις που πρέπει να δώσετε. Οι τίτλοι των θεμάτων των γραπτών εργασιών πολύ συχνά και του τελικού διαγωνίσματος, είναι πολλών ειδών. Άλλες φορές παραπέμπουν στο υλικό που έχετε μελετήσει σε συνδυασμό με βιβλιογραφία, άλλες φορές σε σύνολο δραστηριοτήτων με συνδυασμό στατιστικών πινάκων, άλλες φορές σε σύνθεση διαφόρων απόψεων με αναφορά σε παράλληλα κείμενα κ.ά. Όποια μορφή και αν έχει ο τίτλος, πριν ξεκινήσετε να γράφετε θα πρέπει να είστε απόλυτα σίγουροι για το τι ζητά η εργασία και ποια γνωστικά αντικείμενα καλύπτει. Αφιερώστε επαρκή χρόνο για την κατανόηση του τίτλου.

Όταν είστε απόλυτα σίγουροι ότι έχετε κατανοήσει τι σας έχουν ζητήσει και τι πρέπει να κάνετε, συγκεντρώστε τις σκέψεις σας και σημειώστε όλες τις έννοιες ή λέξεις-κλειδιά που νομίζετε ότι σχετίζεται άμεσα με τον τίτλο της γραπτής εργασίας. Με αυτό τον τρόπο θα σκιαγραφήσετε μια αρχική πρόχειρη εικόνα του σκελετού της εργασίας σας. Μπορείτε στην πορεία να αφαιρείτε ή να προσθέτετε κάποιες άλλες. Όταν δείτε ότι το αποτέλεσμα σας ικανοποιεί, τότε μπορείτε να προχωρήσετε στο επόμενο βήμα.

Προσπαθείτε να επανέρχεστε σε τακτά χρονικά διαστήματα στον τίτλο της εργασίας. Εκεί θα ελέγχετε εάν ξεφύγατε από το στόχο και το αντικείμενό της.

## Γ. Αναπτύξτε την απάντησή σας με δικά σας λόγια και με δομημένο τρόπο

Είναι θεμελιακή αρχή να προσπαθείτε να αναπτύξετε την εργασία σας με δικά σας λόγια και όχι επαναλαμβάνοντας εκφράσεις, παραγράφους ή προτάσεις που είναι ήδη διατυπωμένες στα συγγράμματα ή αλλού. Μην παρουσιάζετε ιδέες άλλων για δικές σας. Μη χρησιμοποιείτε πολλά αποσπάσματα — κάντε το μόνο όπου είναι αναγκαίο.

Οι σκέψεις σας θα αναπτυχθούν πολύ καλύτερα εάν βασιστείτε στα δικά σας λόγια και στις δικές σας εκφράσεις. Αυτός είναι ασφαλώς και ο καλύτερος τρόπος για να αφομοιώσετε το γνωστικό αντικείμενο σύμφωνα με τις δικές σας ανάγκες.

Χρησιμοποιήστε τα επιχειρήματά σας και τις σκέψεις σας με δομημένο τρόπο. Είναι σκόπιμο να διαιρείτε την εργασία σας σε ενότητες και υποενότητες, θέτοντας κατάλληλο τίτλο σε καθεμία. Κάθε ενότητα και υποενότητα πρέπει να έχει περιεχόμενο, το οποίο: α) θα αντιστοιχεί στον τίτλο της ενότητας ή υποενότητας, β) δεν θα επικαλύπτεται με εκείνο των άλλων ενοτήτων και υποενοτήτων, γ) θα συνδέεται και να μην αντιφάσκει με το περιεχόμενο των ενοτήτων-υποενοτήτων που προηγούνται ή έπονται.

Από παράγραφο σε παράγραφο και από ενότητα σε ενότητα, το κείμενο πρέπει να αναπτύσσει βαθμιαία, με επαγωγικό τρόπο, μια ολοκληρωμένη επιχειρηματολογία, δηλαδή την τεκμηριωμένη άποψή σας για το ζητούμενο της εργασίας.

## Δ. Στοιχεία της παρουσίασης

### Ως προς το περιεχόμενο

α) Διατυπώνετε τις σκέψεις σας με τρόπο κατά το δυνατόν απλό, κατανοητό και συγχρόνως μεστό σε περιεχόμενο.

β) Κάντε έναν προσεκτικό και σαφή σχεδιασμό της εργασίας σας πριν τη γράψετε, ο οποίος απεικονίζεται στον πίνακα περιεχομένων. Οι πιο συγκροτημένες εργασίες συνήθως αρχίζουν με μια εισαγωγή (μια-δύο παράγραφοι), όπου αναφέρεται με συντομία η σημασία του θέματος, οι βασικές έννοιες, και ο τρόπος με τον οποίο θα γίνει η επεξεργασία της εργασίας.

γ) Στο τέλος κάθε εργασίας σκόπιμο είναι να υπάρχει σύνοψη (μια παράγραφος), καθώς και βιβλιογραφία.

δ) Θεμελιώνετε την εργασία σας στο εκπαιδευτικό υλικό (βασικό σύγγραμμα) που συνδέεται με τις τελικές εξετάσεις (βλ. την ύλη των εξετάσεων στον Οδηγό Σπουδών) και την προτεινόμενη ενδεικτική βιβλιογραφία. Με βάση αυτό το υλικό θα βαθμολογηθεί η εργασία σας. Ωστόσο, αν θέλετε να εμβαθύνετε, χρησιμοποιώντας ορισμένα «παράλληλα κείμενα» ή «οδηγούς πειραιτέρω μελέτης», αυτό ασφαλώς θα ληφθεί υπόψη από τον καθηγητή σας.

ε) Κάντε πιο εύγλωττο το κείμενό σας με σχήματα και γραφήματα, καθώς και επεξηγηματικούς τυπογραφικούς δείκτες (bold, bullets, italics) όπου κρίνεται ότι χρειάζεται.

στ) Εάν θέλετε να προσθέσετε τις σκέψεις άλλου συγγραφέα, είτε ως παράθεμα (κατά λέξη παραπομπή), είτε ως παράφραση (κατά νόημα παραπομπή) μπορείτε να το κάνετε (όχι πολύ συχνά όμως), αναφέροντας ταυτόχρονα το όνομά του και τη βιβλιογραφική πηγή τόσο μέσα στο κείμενό σας όσο και στη βιβλιογραφία, όπως περιγράφεται παρακάτω.

ζ) Προσοχή στη σύνταξη και την ορθογραφία.

### **Ως προς την εμφάνιση των εργασιών**

α) Χρησιμοποιείτε φύλλα χαρτιού A4 για να γράφετε τις εργασίες σας. Σκόπιμο είναι να αφήνετε κάποιο περιθώριο στην άκρη κάθε σελίδας ώστε να διευκολύνεται ο καθηγητής να γράφει τα σχόλιά του. Για τον ίδιο λόγο αφήνετε περιθώρια μεταξύ των ενοτήτων και υποενοτήτων κάθε εργασίας.

β) Το κείμενό σας είναι σκόπιμο να είναι δακτυλογραφημένο (σε συνεννόηση με τον/την καθηγητή/ριά σας μπορείτε να το στέλνετε και με e-mail). Ωστόσο, είναι δυνατόν το κείμενο να παραδίδεται και σε χειρόγραφη μορφή, πρέπει όμως να είναι καθαρό και ευανάγνωστο.

γ) Είναι σημαντικό το κείμενό σας να προσεγγίζει κατά το δυνατόν (και, κυρίως, να μην ξεπερνά) τον αριθμό λέξεων (ή σελίδων) που προβλέπει η εκκώνηση κάθε εργασίας. Με αυτό τον τρόπο ασκείστε να συγκροτείτε τις σκέψεις σας και το αποδεικνύετε έμπρακτα με το κείμενό σας.

δ) Αριθμείτε τις κόλλες χαρτιού της εργασίας σας.

### **Πώς να παρουσιάζετε τις βιβλιογραφικές πηγές**

Οι βιβλιογραφικές αναφορές είναι ιδιαίτερα σημαντικές για την παρουσίαση της γραπτής εργασίας. Για το λόγο αυτό, θα ήταν καλή ιδέα να αποκτήσετε τη συνήθεια να παρουσιάζετε πλήρεις και ακριβείς βιβλιογραφικές αναφορές. Όταν αναφέρεστε σε μία συγκεκριμένη θέση και άποψη (παράφραση), την οποία βρήκατε σε ένα από τα βιβλία στα οποία ανατρέξατε, ή όταν ακόμη παραθέτετε αυτούσιο ένα απόσπασμα από ένα άλλο σύγγραμμα (παράθεμα), τότε είναι ανάγκη να κάνετε ειδική αναφορά στις σελίδες απ' όπου αντλήσατε το συγκεκριμένο απόσπασμα. Παρακάτω σας δίνουμε οδηγίες σχετικά με τον τρόπο που θα ακολουθήσετε, προκειμένου να εφαρμόσετε το σύστημα του Πανεπιστημίου του Χάρβαρντ για την παράθεση των βιβλιογραφικών αναφορών.

## Πώς να παρουσιάζετε τα άρθρα που είναι δημοσιευμένα σε επιστημονικές επιθεωρήσεις και περιοδικά

Αναφορά στην εργασία	Παρουσίαση στη βιβλιογραφία
(Lewin K., 1946, σ. 38)	(LEWIN, K. (1946) "Action research and minority problems", Journal of Social Issues, 2, σ. 34-36.

Εάν, για οποιονδήποτε λόγο, δεν μπορείτε να σημειώσετε τον αριθμό του τεύχους ή του τόμου με έντονη γραφή, τότε Θα πρέπει να σημειώσετε: τ. 1, τ. 2, κ.λπ. Εάν κάποιος συγγραφέας παρουσιάζεται πολλές φορές στο ίδιο έτος, τότε προσθέτουμε μετά το έτος α, β, κ.λπ.

## Πώς να παρουσιάζετε τα βιβλία

	Αναφορά μέσα στην εργασία	Παρουσίαση στη βιβλιογραφία
Όταν πρόκειται για έναν μόνο συγγραφέα	(Willms J.D., 1992, σ. 21)	WILLMS, J. D. (1992) Monitoring School Performance: a guide for educators, London, Falmer Press.
Όταν πρόκειται για δύο συγγραφείς	(Potter J. και Wetherell M., 1987, σ. 17-19)	POTTER, J. και WETHERELL, M. (1987) Discourse and Social Psychology, London, Sage.
Όταν πρόκειται για περισσότερους των δύο συγγραφέων	(Rutter M. κ. συν., 1979, σ. 20)	RUTTER, M., MAUGAN, B., MORTIMORE, P., OUSTON, J. (1979), Fifteen Thousand Hours: secondary schools and their effects on children, London, Open Books.
Όταν πρόκειται για ένα κεφάλαιο γραμμένο από ένα συγγραφέα σε μία έντυπη συλλογή	(Moore A., 1992, σ. 21)	MOORE, A., (1992) "Genre, ethnocentricity and bilingualism in the English classroom" στο WOODS, P. και HAMMERSLEY, M. (eds) Gender and Ethnicity: ethnographic perspectives, London, Routledge and Kegan Paul.

Εάν κάποιο βιβλίο ή σύγγραμμα κυκλοφορεί σε πολλές διαφορετικές εκδόσεις, πρέπει να προσδιορίσετε σε ποια έκδοση ανατρέξατε.

## ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΚΑΙ ΒΑΘΜΟΛΟΓΗΣΗ ΓΡΑΠΤΩΝ ΕΡΓΑΣΙΩΝ

Όνομα: .....

Εργασία Νο: .....

ΒΑΘΜΟΣ	9-10	7-8	6-7	5	5>	Συντε- λεστής στάθ- μησης
<b>ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ</b>						
Ανάπτυξη του θέματος. Κριτήρια που συνδέονται με τον τίτλο της εργασίας και ιδιαίτερα με τις λέξεις κλειδιά του τίτλου.						4
Κατανόηση των θεμάτων και των ζητούμενων της εργασίας. Ανάπτυξη και χρήση επιχειρημάτων. Χρήση πρωτότυπης επιχειρηματολογίας.						1
Ευκρινής, ορθή και κατανοητή διατύπωση. (Ορθογραφία, σύνταξη, χρήση σχημάτων κ.λπ.)						1
Κατάλληλη δόμηση της εργασίας σε παραγράφους. Κατάλληλη σύνδεση μεταξύ των παραγράφων. Αποφυγή αντιφάσεων.						1
Πίνακας περιεχομένων, υποσημειώσεις, βιβλιογραφία, παραπομπές.						1
Εισαγωγή της εργασίας						1
Συμπεράσματα - σύνοψη της εργασίας						1
Σύνολο βαθμολογίας						10

Γενικές παρατηρήσεις:

.....

.....

.....

Επεξηγήσεις: Το πρώτο κριτήριο έχει ειδικό βάρος 4 και αν βαθμολογηθεί με π.χ. με 8, παίρνει 3,2 μονάδες ( $4/10 \cdot 8 = 3,2$ ). Τα υπόλοιπα κριτήρια έχουν ειδικό βάρος 1 και αν κάποιο βαθμολογηθεί π.χ. με 6 παίρνει 0,6 μονάδες ( $1/10 \cdot 6 = 0,6$ ).